

Nr 8.

Ankom till riksdagens kansli den 10 februari 1925 kl. 3 e. m.

Utlåtande, angående verkställd granskning av riksbankens styrelse och förvaltning.

Enligt § 4 i den för bankoutskottet gällande instruktion har utskottet att undersöka och granska riksbankens tillstånd och huru densamma styrd och förvaltd blivit, och bör utskottet därvid med synnerlig uppmärksamhet följa de fullmäktiges åtgärder, som avse metalliska kassans upprätthållande samt myntutväxlingens fortgång och bestånd. Sedan utskottet numera fullgjort detta uppdrag, får utskottet avgiva berättelse över den verkställda granskningen.

För granskningens verkställande har utskottet tagit del av *dels* fullmäktiges i riksbanken allmänna och särskilda protokoll för tiden från och med den 10 januari 1924, intill vilken dag ansvarsfrihet beviljats för deras i protokollen antecknade beslut och åtgärder, och till början av innevarande års riksdag, *dels* de av vederbörande revisorer avgivna berättelser om verkställd granskning av riksbankens såväl huvudkontors som samtliga avdelningskontors i orterna förvaltning under år 1923, *dels ock* fullmäktiges med utskottets memorial nr 1 till riksdagen överlämnade berättelse angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning år 1924, ävensom de av styrelserna för riksbankens avdelningskontor i avseende å dessa kontors förvaltning under samma år lämnade redogörelser.

I fråga om metalliska kassans ställning, sedelutgivningen, in- och utlåningsrörelsen ävensom övrig verksamhet vid riksbankens huvud- och avdelningskontor samt vid Tumba bruk tillåter sig utskottet att för en närmare kännedom om hithörande förhållanden hänvisa till de utförliga sifferredogörelser, som lämnats i de berättelser, vilka avgivits av riksdagens revisorer och riksbankens fullmäktige, liksom i utskottets förut till riksdagen avlätna memorial nr 1.

Å sin utlånings- och övriga rörelse under år 1924 har riksbanken erhållit en vinst av 17,905,568 kronor 22 öre.

I avseende härå hänvisas till de specificerade uppgifter beträffande huvud- och avdelningskontorens vinst- och förlusträkningar, som förekommo i utskottets nyssnämnda memorial nr 1 (sid. 25).

1:o.

Revisorerna hava under § 14 i sin berättelse angående riksbanken anfört följande (sid. 16—19):

Ang. tjänstebostäder åt riksbankens tjänstemän.

»Enligt 22 § i det för befattningshavare vid riksdagens verk gällande avlöningsreglementet skall ersättning för tjänstebostad, däri inbegripen gottgörelse för centraluppvärmning, om sådan finnes anordnad, bestämmas med hänsyn till det hyrespris, som i orten i allmänhet gäller för liknande lägenhet, och fastställas genom överenskommelse mellan vederbörande myndighet och tjänstemannen. Kan sådan överenskommelse icke träffas, skall frågan hänskjutas till den lönenämnd, som i 35 § av samma avlöningsreglemente omförmäles.

Vidare har i de av delegerade för riksdagens verk den 5 november 1921 meddelade bestämmelser i fråga om övergång till de från och med den 1 januari 1922 gällande lönestaterna för tjänstemän vid riksdagens verk stadgats, att tjänsteman, som den 31 december 1921 innehade och den 1 januari 1922 fortfarande innehar tjänstebostad i av statsverket disponerad lägenhet, må, så länge han, utan att på egen ansökan vara förflyttad, kvarstår i samma befattning, som han vid övergången på den nya lönestaten innehade, dock högst i tio år, med hänsyn till värdet av förut åtnjuten bostadsförmån kunna erhålla skälig nedsättning i den hyra, som eljest enligt 22 § i avlöningsreglementet skolat åsättas lägenheten.

Med ledning av dessa bestämmelser hava fullmäktige i riksbanken genom särskilt meddelade beslut fastställt de hyresbelopp, vilka ännu äro gällande för de inom riksbankens lokaler upplåtna tjänstebostäderna.

För att kunna bedöma storleken av dessa hyresersättningar hava revisorerna infordrat närmare uppgifter angående beskaffenheten av de bostadslägenheter, som under år 1923 varit upplåtna till riksbankens tjänstemän. En sammanfattning av dessa uppgifter meddelas härnedan.

	Rum	Jungfrukammare	Kök	Serveringsrum	Badrum	Tambur	Golv-yta m ²	Hyra	Innehavarens tjänsteställning	Anmärkingar
Stockholm.....	3		1			1	100.8	600	t. f. brandmästare	fri värme
	2		1			1	61.2	350	vice d:o	d:o
Göteborg	2		1			1	64.6	350	övermaskinist	d:o
	2		1			1	59	350	vaktmästare	d:o
	2		1			1	59	350	d:o	d:o
	3	1	1	1	1	1	83.5	1,200	kammarskrivare	
	7	1	1	1	1	1	273.5	2,520	verkst. styrelseled.	d:o
Malmö	2		1			1	47	350	vaktmästare	d:o
	2		1			1	47	350	d:o	d:o
	3		1			1	57.9	350	d:o	d:o
Falun.....	7	1	1	1	1	328.3	1,800	verkst. styrelseled.	d:o	
Gävle	2		1			1	65.9	350	vaktmästare	d:o
	7	1	1	1		1	253.8	1,800	verkst. styrelseled.	d:o
	3		1			1	57.1	400	vaktmästare	d:o
Halmstad	7		1	1	1	1	385.2	1,800	verkst. styrelseled.	d:o
	3		1	1	1	1	115.8	400	vaktmästare	d:o
Härnösand	6	1	1	1		1	247.7	1,800	verkst. styrelseled.	d:o
	3		1			1	82.5	400	vaktmästare	d:o
Jönköping	7	1	1			1	233	1,500	verkst. styrelseled.	
Kalmar	7	1	1	1	1	1	349.7	1,800	d:o	d:o
	2		1			1	66.4	350	vaktmästare	d:o
Karlskrona	2		1			1	122.4	350	d:o	d:o
Karlstad.....	6	1	1	1	1	1	202.9	1,800	verkst. styrelseled.	d:o
	2		1			1	59.8	350	vaktmästare	d:o
Kristianstad	5	1	1	1	1	1	179.2	1,800	verkst. styrelseled.	d:o
	2		1			1	43.8	350	kassör	d:o
	2		1			1	56.9	350	vaktmästare	d:o
Linköping	5	1	1	1	1	1	260.5	1,800	verkst. styrelseled.	d:o
	2		1			1	68.9	350	vaktmästare	d:o
Luleå	4	1	1	1	1	1	233	1,500	verkst. styrelseled.	d:o
	2		1			1	70.9	300	vaktmästare	d:o
Mariestad	2		1				49.7	350	d:o	d:o
	4		1			1	112.9	600	registrator	d:o
Nyköping	5	1	1	1	1	1	215	1,500	verkst. styrelseled.	d:o
	2		1			1	67.7	300	vaktmästare	
	4	1	1	1		1	121.9	900	kamrerare	
Sundsvall	7	1	1	1	1	1	284.2	1,560	verkst. styrelseled.	delv. fri v. (1 el.)
	2		1			1	49.4	350	vaktmästare	fri värme
	4		1	1		1	130.3	1,000	kamrerare	d:o (1 el.)
Umeå	5	1	1	1		1	270.7	1,500	verkst. styrelseled.	
	2		1			1	65.3	300	vaktmästare	
Uppsala	6	1	1	1	1	1	229.7	1,560	verkst. styrelseled.	fri värme (1 el.)
	2		1			1	119	350	vaktmästare	d:o
	2		1			1	59	350	värmeledn:gskötare	d:o
Visby	2		1			1	56.1	350	vaktmästare	d:o
Vänersborg	6	1	1	1	1	1	292.6	1,500	verkst. styrelseled.	
	2		1			1	38.8	300	vaktmästare	
Växjö	5	1	1	1	1	1	272.2	1,800	verkst. styrelseled.	d:o
	2		1			1	112	350	vaktmästare	d:o
	1		1			1	83.7	250	värmeledn:gskötare	d:o
Örebro	7	1	1	1	1	1	303.3	1,800	verkst. styrelseled.	d:o
	2		1			1	70.9	420	vaktmästare	d:o
Östersund.....	2		1				49.2	350	d:o	d:o jämte
										el. lj. 100 kw.

Av förestående uppgifter framgår, att hyresersättningarna för i riksbankens fastigheter upplåtna tjänstebostäder utan avseende å de växlande hyresprisen å olika orter fastställts till enhetliga belopp allt efter lägenhetens storlek eller befattningshavarens tjänsteställning. Undantag har endast i ett par enstaka fall skett beträffande bostäder inom Stockholm och Göteborg.

För de större lägenheter, vilka anvisats åt verkställande styrelseledamöter vid avdelningskontoren, har sålunda, frånsett Göteborg, genomgående fixerats en hyra av 1,800 kronor för bostad med fullständig centraluppvärmning, 1,560 kronor för bostad med delvis inrättad dylik uppvärmning och 1,500 kronor för bostad utan värme.

För de mindre lägenheterna gälla med undantag för Stockholm följande hyresbelopp:

för 3 rum och kök med centraluppvärmning	kr. 400: —
» 3 » » » utan »	» 350: —
» 2 » » » med »	» 350: —
» 2 » » » utan »	» 300: —
» 1 » » » » »	» 100: —

Det av fullmäktige i riksbanken sålunda tillämpade förfaringssättet vid bestämmande av hyresersättningarna anse revisorerna icke stå i överensstämmelse med gällande författningsföreskrift. Enligt revisorernas mening hade en uppskattning av lägenheten i första hand bort äga rum med hänsyn tagen i varje särskilt fall till de å orterna gällande hyresprisen och lägenhetsinnehavaren därefter å detta värde medgivnas skälig nedsättning enligt förenämnda den 5 november 1921 meddelade bestämmelser. Då i övrigt de fastställda hyresbeloppen synas i och för sig synnerligen låga, anse sig revisorerna böra ifrågasätta, om icke fog föreligger för en omreglering jämväl i detta hänseende.

I anslutning härtill hava revisorerna funnit sig böra påpeka, att hyresersättningar jämväl för sådana bostadslägenheter, vilka upplåtits till andra än befattningshavare i riksbanken, i ett par fall varit fastställda till belopp, som måste anses anmärkningsvärt låga.

Sålunda har ordföranden i styrelsen för avdelningskontoret i Uppsala i riksbankens hus därstädes förhyrt en lägenhet om 6 rum, jungfrukammare, badrum och kök med delvis fri värme (två värmeelement) till ett pris av 1,800 kronor för år. Vidare har till en suppleant inom styrelsen för avdelningskontoret i Karlstad i bankens fastighet å denna plats upplåtits en dublett med fri värme till 300 kronor för år.

En reglering även av ifrågavarande hyror synes revisorerna påkallad.»

Utskottet har ansett sig böra inhämta fullmäktiges yttrande i detta och det under 2:o) här nedan antecknade ärende; och hava med anledning härav fullmäktige i skrivelse den 29 nästlidna januari såvitt nu är i fråga anfört följande.

Fullmäktige.

»De beslut, som nu blivit föremål för revisorernas anmärkningar och vilka dessa anse icke stå i överensstämmelse med gällande författningsföreskrift, fattades vid olika tillfällen under senare delen av år 1921, nämligen dels den 29 oktober beträffande bostäder åt vissa befattningshavare tillhörande vaktpersonalen, dels ock den 8 december i fråga om bostäder åt verkställande styrelseledamöter vid riksbankens avdelningskontor.

Ehuru ifrågavarande beslut, vilka på sin tid ej föranledde någon erinran vare sig hos bankoutskottet eller från dåvarande revisorers sida, ej torde kunna bliva föremål för förnyad prövning ur synpunkten av deras överensstämmelse med meddelade stadganden i bankoreglementet eller eljest gällande bestämmelser, vilja fullmäktige dock till bedömande upptaga frågan, huruvida en ändring av de bestämda hyresersättningarna kan anses påkallad.

Med avseende härå få då fullmäktige beträffande arvodena till verkställande styrelseledamöterna erinra, att dessa äro lika vid alla kontor — 12,000 kronor för år — utom vid kontoren i Göteborg och Malmö, där de äro bestämda till 15,000 kronor för år, och alltså äro bestämda oberoende av dyrortsgrupperingen.

Vid fastställande av den hyresersättning, som enligt 22 § av avlöningsreglementet skulle äsättas de åt dessa befattningshavare anvisade tjänstebostäder, hade fullmäktige väl att i första hand taga hänsyn till det hyrespris, som å varje ort i allmänhet gällde för liknande lägenhet, men måste därvid dock icke blott medgiva skälig nedsättning av hyran enligt de av revisorerna åberopade övergångsbestämmelserna av den 5 november 1921 utan även beakta vad löneregleringskommittén i sitt avgivna utlåtande (sid. 96) i denna fråga anfört, nämligen att »vid hyresbeöppens fastställande för nuvarande befattningshavare vid riksdagens verk bör moderation iakttagas, då ett omedelbart tillämpande av föreskrift om, att full hyra skall erläggas för upplåten tjänstebostad, i vissa fall skulle kunna medföra, att de befattningshavare, vilka nu åtnjuta bostadsförmån in natura, genom löneregleringen ej komme att erhålla någon ökad inkomst eller till och med lede minskning i avlöningshänseende». Detta uttalande lämnades utan erinran av såväl bankoutskottet som riksdagen.

I anslutning till berörda uttalande kunde ej heller fullmäktige undgå att såsom särskild anledning till moderation vid fastställande av hyresersättningen för nu ifrågavarande tjänstebostäder taga i betraktande den omständigheten, att de flesta av dessa bostäder måste anses vara för stora och därigenom för dyra i förhållande till avlöningen för de befattningshavare, som enligt det nya avlöningsreglementet äro skyldiga att taga dem i besittning. Vid planläggningen av riksbankens byggnader har man nämligen varit i första hand beroende av de utrymmen, som avsetts för riksbankens och eventuellt post- eller telegrafverkens tjänstelokaler, och därvid ej alltid kunnat avpassa tjänstebostäderna efter befattningshavarnas mindre anspråksfulla behov. Detta missförhållande var emellertid tidigare i avlöningshänseende av underordnad betydelse, då alla verkställande styrelseledamöter för sina tjänstebostäder vidkändes lika avdrag.

Skulle nu, såsom revisorerna ifrågasätta, en omreglering vidtagas av dessa hyresersättningar och därvid huvudsakligast tagas hänsyn till de å orterna gällande hyresprisen, komme detta att leda därtill, att verkställande styrelseledamot vid kontor, beläget i något av de nordligaste länen, eller å annan ort, där rörelsen är livligare och därmed ansvaret också är större, skulle, sedan hyresersättningen frånräknats, få mindre avlöning än verkställande styrelseledamot vid kontor, beläget i stad, där hyreskostnaderna äro mindre, beroende antingen på geografisk belägenhet eller på mindre livlig rörelse.

Detta framgår närmare av följande utdrag ur socialstyrelsens statistik rörande allmänna bostadsräkningar år 1920:

Arlig medelhyra per lägenhet utan centralvärme:

	2 rum och kök	5 rum och kök	6 rum och kök	7 rum och kök
Malmö	405	1,241	1,670	2,339
Falun	426	1,241	1,447	1,816
Gävle	483	1,369	1,709	2,206
Halmstad	301	1,006	1,300	1,613
Härnösand	397	1,214	1,390	1,835
Jönköping	349	1,043	1,317	1,792
Kalmar	314	933	1,147	1,560
Karlskrona	345	968	1,313	1,674
Karlstad	487	1,322	1,681	2,037
Kristianstad	307	913	1,050	1,342
Linköping	436	1,374	1,670	2,067
Luleå	552	1,527	1,687	2,090
Mariestad	262	892	1,105	1,453
Norrköping	474	1,273	1,588	2,050
Nyköping	438	1,147	1,421	1,771
Sundsvall	625	1,465	1,643	2,187
Umeå	650	1,668	1,748	1,966
Uppsala	463	1,330	1,641	2,012
Visby	252	792	1,067	1,372
Vänersborg	329	930	1,157	1,691
Västerås	548	1,474	1,819	2,267
Växjö	264	840	1,088	1,347
Örebro	490	1,424	1,747	2,283
Östersund	632	1,507	1,879	2,196

På grund av det anförda finna fullmäktige, att fog icke föreligger för att nu företaga en omreglering av hyresersättningarna för verkställande styrelseledamöterna. I den mån dessa avgå och befattningarna tillsätts med nya innehavare, inträder omreglering automatiskt.

Vidare hava revisorerna påpekat, att hyresersättningar jämväl för sådana bostadslägenheter, vilka upplåtits till andra än befattningshavare i riksbanken, i ett par fall — till professor B. H. Dahlberg i Uppsala och rådman H. Lidberg i Karlstad — varit fastställda till belopp, som ansetts anmärkningsvärt låga, samt därför funnit en omreglering av ifrågakvarande hyror vara påkallad.

Med anledning härav få fullmäktige till en början meddela, att förutom till postverket och telegrafverket riksbanken upplåtit lokaler till nedanstående hyresgäster, vilka icke äro befattningshavare i riksbanken:

	Hyresbelopp		
	tidigare gällande kronor	nu gällande kronor	
<i>vid kontoret i Göteborg:</i>			
Aktiebolaget Joh:s Skoglund & C:o	4,000	16,000	fr. $\frac{1}{10}$ 22
A. Krüger & Son aktiebolag	1,800	12,500	» $\frac{1}{10}$ 23
Firman A. G. Friländer	2,500	13,000	» $\frac{1}{10}$ 24

¹ Utan värme.

	H y r e s b e l o p p		fr.	
	tidigare gällande kronor	nu gällande kronor		
<i>vid kontoret i Karlstad:</i>				
Rådmannen C. H. Lidberg	200	2300	1/10	21
<i>vid kontoret i Linköping:</i>				
Tandläkaren Joh. Olsson (8 rum och kök)	1,200	33,300	1/10	22
Andra arméfördelningens stab	—	34,500	1/10	18
Firman G. Gustafsson	2,800	35,500	1/4	21
Denna lokal är nu uthyrd till Nya Centralbryggeriet för	—	36,000	1/10	24
<i>vid kontoret i Nyköping:</i>				
Folkskolläraren Erik Danielsson (2 rum)	—	1350	1/10	24
<i>vid kontoret i Uppsala:</i>				
Professorn B. H. Dahlberg	1,200	11,800	1/10	18
Förre postmästaren C. E. E. Wennström (4 rum och kök)	750	11,000	1/10	22
Handlanden Gustaf Grönblad (2 rum)	—	1750	1/10	21

Beträffande den till professor Dahlberg i Uppsala uthyrda lägenheten må nämnas, att denne för den uppvärmning, som lämnas genom två värmeelement, erlägger 100 kronor årligen, vadan det angivna hyresbeloppet gäller för bostaden utan värme. Professor Dahlberg har förhyrt bostaden alltsedan den 1 oktober 1904. Den höjning i hyresbeloppet, som för honom skedde år 1918, var måttlig, och äro fullmäktige fullt på det klara med att den nu utgående hyran är särdeles moderat. Men fullmäktige anse, att skyldig hänsyn bör tagas till en mångårig hyresgäst, alldeles oavsett om han tillhör riksbanken eller icke. Det är dessutom att märka, att professor Dahlberg så väl vårdat den förhyrda bostaden, att den är i mycket gott skick, utan att nämnvärda reparationer krävts under den långa hyrestiden.

Vad rådman Lidbergs lägenhet i Karlstad beträffar, må erinras, att denna ursprungligen utgjorde vaktmästarens vid därvarande kontor bostad. Såsom sådan visade den sig vara icke lämplig. Dess utrymme var otillräckligt, och den var, såsom belägen över porten och bildad med stora ytterväggsytor, kall. Fördenskull framställdes redan år 1898, såsom närmare framgår av statsrevisorernas berättelse till 1900 års lagtima riksdag angående riksbanken, krav på utvidgad och förbättrad bostad för vaktmästaren. Genom fullmäktiges beslut den 19 januari 1900 blev den saken ordnad. Från den 1 oktober samma år stod den gamla vaktmästarbostaden outhyrd, intill dess kontorsstyrelsen år 1902, efter det lägenheten reparerats för en kostnad av 312 kronor 68 öre, uthyrde densamma mot en årlig hyra av 120 kronor. Denna hyra betalades till den 1 oktober 1910. Från och med den 1 oktober 1911 uthyrdes lägenheten mot en årlig hyra av 200 kronor till nuvarande rådmannen i Karlstad C. H. Lidberg, vilken den 3 december 1913 förordnades att från och med den 1 januari 1914 vara suppleant i styrelsen för avdelningskontoret i Karlstad. Hyran höjdes från

¹ Utan värme.

² Höjningen föranledd av att centraluppvärmning anordnats för hela bankbyggnaden under år 1921.

³ Inklusiv värme.

och med den 1 oktober 1921 till 300 kronor i anledning av att värmeledning detta år anordnades i hela bankbyggnaden. Emellertid har lägenheten ej bebotts av rådman Lidberg, utan av en nära anhörig till honom, som varit och är vid svag hälsa. I betraktande av rummens beskaffenhet — det ena rummet har en längd av 4.96 meter och en bredd av 3.46 meter och det andra en längd av 3.41 och en bredd av 3.28 meter — och belägenhet anse fullmäktige hyran skälig. Att vid hyresbeloppens bestämmande ej inverkar, huruvida hyresgästen tillhör ett kontors styrelse eller ej, framgår därav, att Gustaf Grönblad i Uppsala varit suppleant i därvarande kontors styrelse sedan den 22 juni 1904, men då han år 1921 hyrde en dubblett, fick han för denna betala en årlig hyra av 750 kronor.

Den redogörelse, som lämnats rörande uthyrning av såväl bostadslägenheter till andra än befattningshavare i riksbanken, inalles sex till antalet, som även kontors- och expeditiionslokaler, visar, att, ehuru de bostadslägenheter, som i riksbankens fastigheter upplåtits till andra än befattningshavare i riksbanken, icke äro flera till antalet och sålunda äro av ringa betydelse för resultatet av riksbankens verksamhet, fullmäktige likväl aktgiva på hyresmarknadens läge vid hyresbeloppens bestämmande. Fullmäktige anse emellertid, att skyldig hänsyn bör tagas till hyresgäster, som länge bebott av dem innehavda lägenheter och därmed väl vårdat desamma.»

Utskottet.

Beträffande först hyresersättningarna för de lägenheter inom bankens fastigheter, som upplåtits åt befattningshavare i banken, hava fullmäktige framhållit, hurusom vid fastställandet av dessa ersättningar fullmäktige dels jämlikt de av revisorerna åberopade övergångsbestämmelserna den 5 november 1921 medgivit skälig nedsättning av hyran, dels ock i enlighet med ett av fullmäktige återgivet uttalande av löneregleringskommittén icke kunnat undgå att såsom särskild anledning till moderation taga i betraktande den omständigheten, att de flesta av bostäderna måste anses vara för stora och därigenom för dyra i förhållande till avlöningen för vederbörande befattningshavare. Därest en omreglering nu vidtoges, skulle detta kunna leda till vissa ojämnheter i avseende å befattningshavarnas avlöningsförhållanden. Samtidigt framhålla fullmäktige, att i den mån verkställande styrelseledamöterna komme att avgå och deras befattningar tillsättas med nya innehavare, en omreglering inträdde automatiskt.

Utskottet är av den mening, att en reglering av här ifrågavarande hyresersättningar bör ske senast i samband med vederbörande befattningshavares avgång från tjänsten eller då ny innehavare tillträder densamma.

Vad härefter angår hyresersättningarna för bostadslägenheter, som upplåtits till andra än befattningshavare i banken, hava revisorerna framhållit, att dessa i ett par fall varit fastställda till belopp, som måste anses anmärkningsvärt låga, och funnit en reglering även av dessa hyror påkallad. I avseende härå hava fullmäktige anfört, att beträffande särskilt den inom fastigheten i Uppsala uthyrda lägenheten hyran vore särdeles moderat men borde härvid erinras, att densamma av nuvarande innehavaren förhyrts alltsedan den 1 oktober 1904 och att hänsyn borde tagas till en mångårig hyresgäst, oavsett om han tillhörde riksbanken eller icke. Vidkommande

den inom fastigheten i Karlstad uthyrda dubbletten ansåge fullmäktige i betraktande av rummens beskaffenhet och belägenhet hyran vara skälig.

Utskottet anser för sin del, att hyran för omförmälda lägenhet i Uppsala måste anses vara särdeles låg, och torde en omreglering av hyran för denna liksom för övriga ifrågavarande lägenheter böra vidtagas, så snart sådant lämpligen kan ske.

På grund av vad sålunda i ärendet anförts, har utskottet endast velat vad däri förekommit för riksdagen

omförmäla.

2:o.

Revisorerna hava vidare under § 15 i sin förenämnda berättelse anført följande (sid. 19—20):

»Revisorerna hava vid granskning av 1923 års räkenskaper uppmärksammat följande vid huvudkontoret redovisade förvaltningskostnader:

Bevakning av bankens inre lokaler samt de banken omgivande gator och allmänna platser med respektive två detektivkonstaplar och tre patrullerande poliskonstaplar	kronor 20,810: 42
Belysning av gata mellan riksdags- och riksbankshusen med fyra lyktor	» 921: 30
Renhållning av dels halva gatan mellan riksdags- och riksbankshusen, dels gatan runt riksbankshuset mot Mälaren och Norrströms båda grenar samt den s. k. riksbron över stora Norrström, dels ock de båda gårdarna samt de icke mattbelagda korridorerna i riksbankens källarvåningar	» 4,200: —
Underhållsarbeten å bron över stallkanalen, omfattande järnkonstruktionerna och träbeläggningen	» 2,996: 49.

*Ang. polis-
bevakning
m. m. vid
riksbanken.*

Beträffande dessa kostnader hava revisorerna inhämtat följande.

Sedan fullmäktige i riksbanken i enlighet med beslut den 27 september 1906 hos överståthållarämbetet för polisärenden hemställt, att Stockholms polisstyrelse måtte ombesörja erforderlig polisbevakning av riksbankshuset, omfattande tillsyn såväl över bankens inre lokaler som å banken omgivande gator och allmänna platser, mot det att riksbanken gäldade alla med denna bevakning förenade kostnader, träffades överenskommelse, att dylik bevakning skulle utövas av två detektivkonstaplar och tre patrullerande poliskonstaplar under villkor att riksbanken till ersättning för bevakningen gäldade ett belopp av 9,864 kronor. Nämnda ersättningsbelopp utgick till och med år 1917. Den 11 juli 1918 beslöto fullmäktige på hemställen av överståthållarämbetet, att riksbanken skulle för tiden från och med den 1 januari samma år till ämbetet utbetala det högre belopp, vartill kostnaden för ifrågavarande bevakning då belöpte eller tillhoppa 20,810 kronor 42 öre. Av nämnda belopp hänförde sig 9,016 kronor 67 öre till den inre och 11,793 kronor 75 öre till den yttre bevakningen. Samma ersätt-

ning å 20,810 kronor 42 öre har på sätt ovan angivits utgått jämväl under år 1923.

I detta sammanhang torde böra framhållas, att förutom denna med Stockholms stad överenskomna bevakning finnas invid riksbanken tvenne militärposter.

För belysning av gatan mellan riksdags- och riksbankshusen äro å vardera sidan av gatan anbragta fyra lampor. För de å västra sidan befintliga lamporna bestrider riksbanken årligen belysningskostnaderna, under det att riksgäldskontoret svarar för belysningen å motsatta sidan. Något avtal med Stockholms stad angående denna belysningsanordning har, såvitt revisorerna kunnat finna, icke träffats.

Renhållningen av halva gatan mellan riksdags- och riksbankshusen samt hela den väster därom belägna gångbanan runt riksbankshuset har i enlighet med ett mellan fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret den 4 oktober 1906 träffat avtal årligen ombesörjts av riksbanken. Renhållningsbestyret har av riksbanken genom kontrakt uppdragits åt särskild entreprenör mot en senast den 26 maj 1922 fastställd ersättning av 4,200 kronor, därvid renhållningen jämväl omfattat den s. k. riksbron ävensom de båda gårdarna och vissa korridorer i riksbankens källarvåningar.

Vad slutligen beträffar underhållet av bron över stallkanalen ävensom av gatan mellan riksbanks- och riksdagshusen, har detsamma alltsedan tillkomsten av berörda byggnader bestritts av riksbanken gemensamt med riksgäldskontoret. Riksbron underhålles däremot enligt en mellan staten och Stockholms stad år 1906 träffad överenskommelse av staden, vilken bekostat brons uppförande.

*Revisorernas
uttalande.*

Det har väckt revisorernas uppmärksamhet, att kostnaden för här ifrågavarande yttre polisbevakning, renhållning, belysning och underhåll i så stor utsträckning, som av den nu lämnade redogörelsen framgår, pålagts riksbanken. Då emellertid ifrågavarande trafikled mellan de å ömse sidor om Helgeandsholmen belägna stadsdelarna är helt tillgänglig för allmänheten, synes det revisorerna skäligt, att Stockholms stad bestrider ifrågavarande kostnader.

Enligt revisorernas mening böra underhandlingar inledas med Stockholms stad för ernående av en överenskommelse i enlighet med vad revisorerna sålunda uttalat.»

Fullmäktige.

I avseende härå hava fullmäktige i sin ovannämnda skrivelse meddelat, att utredning i ärendet påginge och att, så snart denna blivit slutförd, det syntes fullmäktige lämpligt att gemensamt med fullmäktige i riksgäldskontoret underhandlingar inleddes med vederbörande myndigheter i Stockholms stad.

Utskottet.

Då enligt vad fullmäktige meddelat utredning i ärendet pågår och underhandlingar med vederbörande myndigheter i Stockholms stad komma att inledas, så snart denna utredning blivit slutförd, har utskottet, under uttalande av sin anslutning till syftet med revisorernas förevarande framställning, endast velat vad i saken förekommit för riksdagen

omförmäla.

3:o.

Vid granskning av ovannämnda protokoll och berättelser har utskottet i övrigt ej funnit något förhållande, som påkallat särskilt yttrande från utskottets sida.

Ang. protokoll och berättelser.

4:o.

Efter granskning av riksbankens räkenskaper för år 1923 hava riksdagens senast församlade revisorer i sin därom avgivna berättelse meddelat, att vid riksbankens förvaltning under den tid granskningen omfattat revisorerna ej funnit något att erinra, samt att de för sin del ansåge, att ansvarsfrihet borde fullmäktige beviljas.

Ang. tillstyrkande av ansvarsfrihet.

De revisorer, som, valda av riksdagen, granskat avdelningskontorens i orterna förvaltning år 1923, hava likaledes i sina berättelser tillstyrkt ansvarsfrihet för kontorens styrelser. I enlighet med föreskriften i § 4 av den för utskottet gällande instruktion vill utskottet meddela, att med avseende å riksbankens tillstånd, styrelse och förvaltning under den tid, granskningen omfattat, utskottet ej funnit anledning till erinran utöver vad här ovan förekommit, samt att utskottet för sin del anser, att ansvarsfrihet bör beviljas fullmäktige.

Utskottet hemställer alltså,

att ansvarsfrihet må fullmäktige i riksbanken beviljas *dels* för förvaltningen under år 1923 av bankens såväl huvudkontor som samtliga avdelningskontor i orterna, *dels ock* för de beslut och åtgärder, som finnas antecknade i fullmäktiges protokoll från och med den 10 januari 1924 till och med den 9 januari innevarande år.

Stockholm den 10 februari 1925.

På bankoutskottets vägnar:

BERNH. ERIKSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar *Gustafsson* i Stensholm, *Vindahl*, *Svensson*, *C. E.*, *Enhörning*, *Bondeson*, *Ström* och *Östergren*;

av andra kammaren: herrar *Eriksson* i Grängesberg, *Winkler*, *Borggren*, *Hamrin*, *Lovén*, *Ryberg*, *Kloo* och *Svensson* i Betingetorp.
